

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocialno glasilo.

Štev. 20.

V Ljubljani, v soboto 16. maja 1903.

Letnik VIII.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — Naročnina je za vse leto 8 K, za četrletno 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — Dopisi pošiljajo se uredništvu „Slovenskega Lista“ — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo: rokopisi se ne vračajo. — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani Stari trg šte. 19. Uradne ure od 9 do 12 ure dop. — Oznanila se računajo po navadni ceni.

Kulturni pomen krščanske socialne reforme.

(Govor gospođa Leopolda Kunschak-a pri nedeljskem zborovanju tretjega nižje-avstrijskega katoliškega shoda.)

Prav pogosto slišimo mi, ki smo prisegli na zastavo krščanske socialne reforme, očitane, da smo reakcionarji, nazadnjaki, sovražniki kulture itd. Ta obsodba je ostra, in če je resnična, potem zasluži sovrastvo, s katerim se proti nam postopa. Proti temu nam bodi vseeno dovoljeno najprvo si vest izprašati, predno skesano pripoznamo „Pater peccavi“ (t. j. oče grešil sem.)

Oglejmo si pred vsem tisto kulturo, radi katere prostomiselnost in modernost cele noči prečuje, nekoliko bližje. V resnici, veličastna podoba stopi pred naše oči. Človeštvo stoji v središču občudovanja vrednega napredka in sijajnih pridobitev. Na mesto stare, prisrčne, male predilne izbice je prišla velikanska dvorana polna strojev, na katerih na tisoče vreten in vreteno brenči zaničevalno pesmico nekdanjim kolovratom in ročnemu delu. Železnice, parobrodi, telegrafi in telefoni so vsakojako daljavo premagali in zemljine tesno združili. Najdivnejše elementarne sile je človek ukrotil in si jih kot divje stepne konje sebi služeče napravil, znanstvo in umetnost sta se dvignili v strmoglave višine. Naj je že ta podoba še tako blesteča, je vendar napredek, katerega nam predstavlja, tak kakor svet električne obločnice: čim intenzivnejši so žarki in čim večja je svetloba luči, tem bolj črna je potem okrog senca. Treba je le nekoliko z očesom kreniti od središča in gorišča moderne kulture, pa stopi pred oko, ki se je nekoliko prej kakor pijano kopalo v morju velike svetlobe, v strašni, mrki podobi tema socialne bede. In ko se je oko nekoliko prilagodilo temi in moglo razločiti stvari, ki jih ta črna noč v

svojem okrilju skriva, potem se človek ne more več oprostiti notranjega odpora in groze. Kar je ustvaril liberalizem kot materialistiški in ateistiški (brezbožni) eksekuter na kulturnem polju je čisto podobno življenju toliko visoko- in vihonoscev, ki sijajno z vsem pompom nastopajo, pri tem pa dolžni ostajajo služabnikom mezdo, čevljarjem obuvalo, krojaču hlače, in ko slednjič njih pumpa več noče dajati vode, kot bankroterji zaradi dolgov v ječi dni svoje slave skončajo. Tudi je breme dolgov te moderne kulture že skoraj neskončno, kredit pa zelo, zelo majhen, kajti viri, iz katerih je še do sedaj kaj izsesala, so usahnili. Bankerot, ta strašni denarni polom je neizogiben in kaka bode potem sodba? . . . (Pritrjevanje.)

Kapitalizem, ki ima na svojem telesu načrtano moderno kulturo, ni nikak kulturni element, ampak kulturni parazit (t. j. sesavec kulturnega mozga). Pravi, da najvažnejši kulturni element je ljudska masa, da se bolj precizno izrazim, delavstvo in kmetje. Ti so korenina, ki dovaja drevesu prave kulture sok, da more zeleneti in cvesti. Nebroj materijelnih, duševnih in nravnih kulturnih moči počiva v obeh teh stanovih, ona sta kakor rodovitni humus (t. j. črna zemlja), ki tisočerno povrača, kar se mu dá. Ravno tako kakor je kmetijski stan oni veliki reservoir, v katerem se proti fizični onemoglosti jadrajóče človeštvo na novo okopa, istotako je ta stan v zvezi z delavskim studenec, ki duševnemu plemstvu in nravnim principom takozvane družbe čisto kri in prazivljenjsko moč za novo življenje dovaja in to družbo obvaruje pred otrplostjo in nebrzdanostjo. O tem dejstvu ni liberalizem, ko je ustvarjal moderno kulturo, prav nič mislil. Kot delujoči kulturni činitelj mu je ljudska masa sicer služila, pridobitve pa ni postala deležna, ampak prvenstvo je dobil pri uživanju kapita-

lizeni. Ta račun se ni mogel ujemati in se tudi res ni nikoli ujemal. (Dobro!)

Posledica tega napačnega računa je najprvo gospodarska beda ljudstva in potem cela vrsta spodvezanih znakov kulture. Gospodarska potreba široke ljudske mase je že sama na sebi znamenje pomanjkljivo razvite kulture, gospodarska beda pa ovira zelo poznatno kulturni razvoj v umski, nraveni in politiški smeri. Ne vem, kdo je napravil sledeči pregovor, a sliši se prepogostokrat v najrazličnejših zvezah, namreč: „Sila uči moliti“. S tem bodi tudi rečeno, da sila vzbudi varčnost in pridnost, baje je tudi zelo iznajdljiva. Da, sila uči moliti in stori človeka tudi iznajdljivega, pa ne vedno in ne povsod, prav gotovo ne tam, kjer zgoraj v imenu kulture ljubega Boga za družabnika starih ženic degradirajo. Ne smemo tudi pozabiti, da ima sila tudi sestre in brate, imenujejo se brezbriznost in obup. Kjer se brezbriznost udomači, izgine vsako višje mišljenje in vsako višje stremljenje, pa tudi prav gotovo ne sklepa rok k molitvi, ampak dela pesti in strašno preklinja. Okolnosti, vsled katerih so kulturne moči v kmetiskem stanu potlačene in izročene poginu, so splošno znane. Dolgovi, v katerih se velika masa kmetov nahaja in pa odvisnost kapitala v zvezi z mnogimi drugimi zli, ki slajšajo kmetu življenje, ovira in onemogočuje razvoj umskih njegovih in nravnih moči, katere človeka zapuste in ga napravijo za sužnja vsakdanjemu boju za obstoj. Socialna reforma, ki hoče te razmere odpraviti, izvrši veliko kulturno delo.

Poglejmo odnošaje delavskega stanu. Pojdite v ta namen za hip z menoj v delavska stanovanja, kjer je pravo torišče delavskega življenja v njegovi veliki senčni strani. Grozne stvari vidimo tukaj. Po največ so stanovanja smrdljive luknje, ki služijo navadno delavcu in

Tolsti in suhi.

(Črtica, ruski spisal A. Čehov, poslovenil F. S. Pavlétov.)

Na kolodvoru nikolajevske železnice sta se srečala dva prijatelja, eden je bil debel, drugi pa suh. Debeli je bil komaj odkosil na kolodvoru in njegovi ustni sta se svetili kakor zreli višnji. Iz njega je duhtelo heres-vino in fleur-d'orange. Sui nasprotno je ravnokar istopil iz voza s kovčegom in škatljami v roki. Dišal pa je po krači in kavi. Izza njegovega hrbta je zrla huda ženska z dolgim podbradkom — njegova žena in visok gimnazist mežečih očij — njegov sin.

„Porfirij!“ je vskliknil debeli, ko je zagledal suhega. „Si ti to? Golobček moj! Po toliko letih!“

„Batjuška“, odzval se je suhi, „Miško! Mladostni prijatelj! Od kod si se vzela?“

Prijatelja sta se trikrat poljubila in zrla drug na drugega s solzá polnimi očmi.

„Mili moj!“ je pričel suhi po objemu.

„Nepričakovano! Iznenadno! No, le pogledaj me, dragec. Še ravno tako krasen mož, kakor sem bil. Še vedno stari dobrovoljec in lišček! Oh, ti Gospod! No, kaj pa ti? Bogat? Oženjen? Jaz sem, kakor vidiš. . . Glej, moja žena Luiza, rojena Wauzenbach, luteranka. . . in to je moj sin, Nafanajl, učenec III. gimnazijskega razreda. Glej, Nafanja, drug izza mojih mladih let. V gimnaziji sva se učila skupaj.“

Nafanajl se je nekoliko pozibal in snel čepico.

„V gimnaziju sva se skupaj učila“, je nadaljeval suhi. „Se li se spominjaš, kako so te krstili v šoli? Imenovali so te Herostrata, ker si zažgal kazensko knjižico, mene pa Efijalta, ker sem prav rad tožil. Ho — ho. . . To so bila leta! Ne boj se Nafanja! Pojdi bližje k njemu. . . In to je moja žena, rojena Wauzenbach. . . luteranka.“

Nafanajl se je zopet zazibal in se zatem skril za očetov hrbet.

„No, kako živiš, prijatelj?“ je vprašal debeli in hitro motril tovariša. „Služiš kje? Si že doslužil?“

„Služim, mili moj! Kolegijski asesor uže drugo leto in Stanislava imam. Plačilo slabo. . . nu, Bog ž njim! Žena podučuje muziko, jaz pa delam privatno iz tabakovega perja portocigare. Izvrstne cigare! Prodajam jih po rublju kos. Če si kdo izbere deset ali več kosov, dam mu tudi rabat. Kakor morem, tako se živim. Veš, služil sem v departementu, a ravno kar sem premeščen za glavnega načelnika in oskrbnika. Tu bodem služil. No, in ti, kako? Kajneda, si že državni uradnik? A?“

„Ne, mili moj, povspel sem se višje“, je dejal debeli. „Doslužil sem že za tajnega svetnika. . . Dve zvezdi imam.“

Suhi je hipno obledel, otrdel, a kmalu se mu je razlil po obrazu na vse strani nasmeh; zdelo se je, kakor bi se kresale iskre iz njegovega obraza in njegovih oči. Sam pa se je skrčil, zgrbil, solzil. . . Njegov plašč se je skrčil in škatlje so se skrčile, namršile. . . Dolgi podbradek žene se je podaljšal; Nafanajl se je obrnil v front ter zapel vse gumbe svoje obleke.

„Da, vaše prevoshoditeljstvo. . . Zelo drago mi je, prijatelj, da se smem tako izraziti, izza mojih mladih let, in tako hitro ste prišli do velmožnosti! Hi-hi.“

„No, nehaj“, se je namršil debeli, „čemu ta ton? Midva sva vendar prijatelja iz mladih dni, čemu me imenuješ prevoshoditeljstvo!“

„Oprostite. . . Kako naj bi. . .“ je zahihikal suhi in se še bolj skrčil. „Milostljiva paznost vašega prevoshoditeljstva. . . kako ste blagi. . . E to, glejte, vaše prevoshoditeljstvo, moj sin Nafanajl. . . žena Luiza, luteranka, v nekkih ozirih. . .“

Debeli je hotel povedati kar si bodi, a na obrazu suhega se je bralo toliko spoštovanje, sladkost in spoštljive kislosti, da je jelo tajnemu svetniku slabo prihajati.

Suhi se je trikrat stresnil, poklonil z vsem zgornjim delom svojega telesa in zakrohotal se kakor Kitajec „Hi-hi-hi“. Žena se je smehljala, Nafanajl je premaknil nogo in nategnil suknjo. Vsi trije so bili prijetno prepadeni.

njegovi družini za stanovanje. Pa to še ni vse! Prav pogostoma je delavec prisiljen zaradi visoke stanarine, ki presega njegove dohodke, v svoje nedostatno gnezdo sprejeti še druge ljudi in malo luknjo ž njim deliti. Tu sedaj žive tesno natlačeni na majhnem prostoru otroci in odrasli, neomožene in neoženjeni, pa zakonski, družinski udje in ptujci itd. Pri tem mi pa le nikdo ne trdi, da so to podobice iz veliko-mestnih skrivnosti, ker to so dejansko posnetki in prvotne podobe vsakega industrijskega kraja. V rudarskih krajih se celo prigodi, da se ljudje vrstijo v delu in porabi stanovanja, eni grede na delo, drugi med tem stanujejo v njih stanovanju in vrnivšim se z dela, prepustijo zopet ti prostore, ali pa če gre mož na delo, med tem rabi kak stanovalec njegovo posteljo, ki se, prišedši truden domov, uleže na posteljo, ki je še gorka od stanodajalca.

Ali more priti uravnana moč delavskega stanu pri takih razmerah do kakega razvoja, da bi plodonosno delovala v prosep kulturnega napredka človeškega rodu? Ne čudimo se, ako niso pravne razmere povsod in vedno pri delavcih take, kot bi bilo želeto, pač pa občudujemo, saj jaz občudujem pravno višino, na kateri stoji delavec še vedno kljub tesnim razmeram, kljub pohujševalnemu vzgledu takozvane „omikane družbe“ in socijalno demokratskim gonjam. To nam je v jasen dokaz, kako velika je vsota pravnih principov pri delavstvu in v dokaz, kako globoko korenini ta pravna sila v delavski družbi. (Pritrjevanje!).

(Dalje prih.)

Poštna zadeve na Kranjskem.

Govoril Ivan Kregar v kranjski trgovski in obrtni zbornici.

(Dalje.)

Drugi del predloga meri na to, da bi se dve poštne filijalki v Ljubljani, to je na Starem in Cesarja Jožefevem trgu, kakor tudi pošta v Kranju podržavile. Vzroka za to je dovolj. V Ljubljani imamo pet poštne uradov, in sicer dva erarična in tri neerarične filijalke. Filijalke smo pa še le pred kratkim dobili, dočim so bili poprej trgovci, obrtniki in sploh občinstvo vezani samo na dva poštne urade, to je na glavno pošto in poštni urad na južnem kolodvoru. Ker se pa promet čim dalje bolj množi, tudi vsi poštne uradi kolikor jih je sploh v Ljubljani niso kos svoji nalogi. Pri poštne filijalkah na Starem in Cesarja Jožefevem trgu je posebno proti večeru pravcati naval. Obrtniku ali trgovcu pa vendar ne more biti vse eno, ako svojega hlapca slugo ali vajenca pošlje z poštno pošiljateljico pa mora čakati in se vrne čez eno uro in še več nazaj. Temu treba odpomoči. To pa je le mogoče, ako se te dve poštne filijalki podržavijo. Prednost imajo podržavljeni poštne uradi pred nepodržavljenim v prvi vrsti radi tega, ker ima načelnik podržavljenega poštne urada zahtevati toliko osobja od ravnateljstva — uradnikov in slug — kolikor uvidi da je potrebno za delo, kateri se zvršuje v uradu.

Pri nedržavnih poštne uradih pa je osobje omejeno in dotični poštar mora izhajati, naj ima potem še tako veliko posla. Tudi moramo pa biti obrtniki posebno pa trgovci še z drugzega razloga za podržavljenje poštne uradov namreč: kakor sem poprej omenil, ako je poštne urad državni je uslužbenec, uradnikov in slug, kolikor več pa je teh, tem bolj za obrtnika, posebno pa za trgovca, kajti ti vsi potrebujejo svoje potreščine, katere si morejo nakupiti. Da pa uradniki ne hranijo preveč, je pa itak znano.

Dalje predlog tudi zahteva, da se pošta v Kranju podržavi. Pošta v Kranju je ena največjih pošt na Kranjskem. Tudi se slišijo razne pritožbe čez pošto v Kranju. Treba podržaviti, potem pa odpade veliko nedostatkov. Ne predlagam pa danes samo podržavljenja poštne filijalk v Ljubljani in pošte v Kranju, marveč predlagam, da visoka zbornica sklene in na pristojnem mestu priporoča, da se še sledeči poštne uradi podržavijo: Škofji Loki, Radovljica, Kamniku, Postojni, Vipavi, Metliki, Črnomlju, Krškem, Kostanjevici, Litiji, Kočevju in Ribnici. Tudi v teh kranjskih mestih in trgih je opravičeno, da se pošte podržavijo.

Ako primerjamo naša mesta z drugimi mesti naše avstrijske države posebno pa Ljubljano, pridemo do zaključka, da je veliko manjših mest nego so naša, vendar imajo več poštne uradov, oziroma državnih pošt. Tako imajo na primer mala mesteca: Arnau, Ašpang, Ausjerd, Aussig, Benešau, Leipa, Braunau, vse te na Češkem, dalje Aussee na Štajerskem, Blzec v Galiciji, Berndorf pri Dunaju, Bluden na Predaliskem, Braunau na Inu in Bučač v Galiciji. Vse ta mala mesteca, katera so veliko manjša nego naša kranjska mesta, imajo vsa po en erarični poštne urad. Navedel bi pa lahko še na sto takih malih mestic, ki imajo svojo erarično pošto, ki so pa manjša od naših kranjskih mest, vendar zadostuje naj danes samo te. Je pa tudi v naši državni polovici veliko manjših mest, katera imajo po dve in še več eraričnih poštne uradov. Tako omenjam samo nekatere. Aš, Aussig, Bedenbach, Leipa, vse te na Češkem, dalje: Bllalia in Rimaneč v Galiciji, Botzen na Tirolskem, Bruck na Muri, Friedek na Šleskem, Jägerndorf, Klosterneuburg, Kromeriz, Kuffbein, Lissa, Ludenburg, Mödling pri Dunaju; Pronitz na Moravskem, St. Polit, Štajer, Beljak, Wels, Wörgel, Zcell am See in Anaina.

Lahko bi navel še mnogo manjših mest kakor so n. pr. naše Novo mesto ali Kranj, vendar imajo po dve erarični pošti. Veliko je pa mest v naši državni polovici, katera so manjša nego Ljubljana, vendar imajo po tri erarične poštne urade. N. pr. Dunajsko novo mesto, Inomost, Tropova, Olmuc, Baden na Nižje Avstrijskem, Gablonc na Češkem, Zakapane v Galiciji, Töplisch-Schönau na Češkem, Stanislau v Galiciji. Dalje ima mesto Farnov, katero je znano kot gnezdo avstrijskega židavstva, dva erarična in en neerarični poštne urad. Maribor ima dva erarična in en neerarični poštne urad. Plzen ima 3 erarične in 1 neerarični poštne urad. Ravno tako Budjevice na Češkem. Leoben na Gornjem Štajerskem pa ima dva erarična in en neerarični poštne urad.

Oglejmo si glavna mesta v naši državni polovici, kako so preskrbljene s poštne uradi: Černovice v Bukovini 3 erarična in 2 neerarična Brno 5 eraričnih in 5 neeraričnih, Solnograd 3 erarične in 4 neerarične, Gradec 9 eraričnih in 6 neeraričnih, Karlsbad na Češkem 5 eraričnih, Krakovo 4 erarične in 2 neerarična poštne urade. Nadalje ima Linc 7 poštne uradov, Praga 21 in Dunaj 136 poštne uradov. Ozmimo se nam sosedna glavna mesta n. pr. Celovec ima 2 erarična in 3 neerarične poštne urade. Torej veliko manjše je mesto Celovec, vendar ima ravno toliko poštne uradov kakor Ljubljana, dalje ima Reka 4 erarične poštne urade, Gorica 2, Pulj 2, in Trst 8 eraričnih in 1 neerarični poštne urad.

Upam, da zadostujejo ti dokazi, da je popolnoma opravičen moj predlog, da poštne uprave podržavi dve poštne filijalki v Ljubljani in pa pošte v mestih in trgih, katere sem poprej naštel. Poprej sem rekel, da je sploh za občinstvo boljše kolikor več državnih poštne uradov je, ker te nudijo občinstvu seveda v prvi vrsti obrtnikom in trgovcem več udobnosti nego pa neerarični poštne uradi. Pa tudi za poštne uslužbenice, uradnike itd. je veliko boljše, ako so poštne uradi podržavljeni. Državni poštne uradniki so veliko boljše plačani nego navadni poštarji. Drugod se nastavlja dobro plačani državni uradniki, pri pošti na deželi pa le slabo plačani poštarji, katerim se plača namesto poviša vedno manjša, akoravno opravljajo isto delo kakor drž. uradniki. Tudi delavni čas je krivično razdeljen, dočim se po blagajnah in računskih uradih uraduje samo po 5 do 6 ur, se pri družih poštne oddelkih najmenj po 8 ur uraduje. Kako je to, da spravi država toliko milijonov dobička, katerega poštarji krvavo prislužijo. Noče pa poštne uprave tako plačati, kakor bi morala in kar poštarji po vsej pravici zaslužijo. Ako pa pomislimo, pripoznati moramo, da so poštne uradniki in sploh poštarji jako važen faktor. Država in privatnik morata ravno poštarju zaupati svoje največje skrivnosti in dostokrat tudi celo svoje premoženje.

Mislím, da je dovolj dokazovanja, dejstvo je, ako se poštne filijalki v Ljubljani in poštne uradi v krajih, katere sem poprej navedel po-

državijo, bo za občinstvo, pa tudi za uradnike koristno, prosim gospode svetnike, da pritrdijo temu mojemu predlogu.

(Konec prihodnjic).

Poročila iz mest in trgov.

Kranj. Mesto Kranj je bilo pretekli teden zopet brez vode. En sam vodnjak je bil v celem mestu, ki je še dajal vodo. Najprej se je potrl vodnjak pri cerkvi in potem še stroj, ki goni v mesto Savo. Ženske so morale daleč hoditi po vodo in dolgo čakati, da so jo dobile. V Kranju bi ne bilo treba trpeti pomanjkanja vode in čakati na popraviljanje vodnjakov, ako bi vodovodni odsek ne spal. Ganiti bi se moral vsaj poslanec Pirc, da bi se napravil potreben vodovod, a ne stori ničesar. Varovati samo Majdiča, da mirno izrablja mestno moč na Savi, se ne pravi delati v blagor meščanstva.

„Gorenjec“ ima na zadnji strani stalno inserat, s katerim osrečevalci mesta: Kokalj, Pirc, Majdič, Rakovec in dr. Štempihar priporočajo svoj denarni zavod, katerega so ustanovili kot konkurenčni zavod proti mestni hranilnici. Pripoveduje se, da so dosegli prvi svoj namen. Mestni hranilnici se je zmanjšal promet, posebno zadnje mesece, odkar liberalci s podvojeno močjo love ljudi, da bi rajši kakor v mestno hranilnico hodili v „Kreditno društvo“. Za liberalce je to društvo seveda bolj pripravno, ker bodo njih kolovodje dobiček lahko kar med seboj razdelili in ga ne bo treba obračati v korist mesta. Od meščanstva bodo pa že dobili primeren odgovor.

Kranj. Pogreša se od zadnje nedelje tukajšnji trgovec Jožef Pretnar. Mislil je pričeti trgovino v Ljubljani; do sedaj je vse povpraševanje po njem brezuspešno. Pretnar je sicer soliden mož.

Iz Idrije, 12. maja. Zopet smo enkrat skupaj. „Jednakopravnost“ je jako prav storila, da je „posvetila“ nekoliko v naše poštne zadeve. Kako pretresljivo opisuje! Le čitajte uvoden članek: „Kdor se je že kedaj pripeljal z našo pošto v Idrijo, ta nam bo gotovo pritrdil, da kaj takega se ne vidi niti na kmetih. Sredi ceste se ustavi poštne voz, in vse, kar se pripelje v tej stari kolibi, se zmeče na cesto. Pri nas je trgovina že nekoliko razvita, posebno se izvažajo precej čipk. Toda kako se ravna s temi ubogimi zavitki! Imeli smo priložnost opazovati, kako se kar v največjem dežju ali snegu postavijo na ulico, kjer ne le, da je nevarnost velika, da se ob takem vremenu naredi lahko velika škoda, preberejo vsi naslovi, ampak tudi ukrade se lahko, ker se velikokrat vidi cel kup blaga na cesti brez vsakega varuha.

In kaj naj porečemo uradnim prostorom samim? Za privatno stanovanje res v vsakem oziru primerni, toda nikdar ne za poštne urad! Kak je že sam uhod! Lesene stopnjice in prostori brez vsakega oboka. V hiši, pod poštne prostori se nahaja pekarija. Naj nastane kak ogenj, izgubljena je cela pošta z vsem imetjem. In kako se zapira. Navadna lesena vrata kakor pri vsakem privatnem stanovanju. Brez hrupa in ropota pride lahko vsak človek v urad, ne da bi ga kdo zapazil“.

Te besede „Jednakopravnosti“ potrjujemo v polnem obsegu. Prostor je v resnici v sredini mesta, a dovolj je neprimeren, kakor je bil neprimeren prejšnja desetletja, ko se je pod pokojnima poštarjema na odprti cesti pred sedanjo Šepetavčovo hišo izkladalo in nakladalo na poštne voz. Zato tudi vse te pritožbe, katere navaja „Jednakopravnost“, niso čisto nič novega, o čemer bode izdajatelj „Jednakopravnosti“ kot mestni župan sam največ vedel povedati. Zato se tem bolj čudimo, da ne prime županovo glasilo tam, kjer bi kazalo najbolje. Se bojimo zamere, kaj ne! In vendar bi se dalo prav stvarno ravno o tej zadevi razpravljati. Pa naši naprednjaki stvarnega ne poznajo nič, povsod stikajo po osebah. Sedaj so namerili na poštarja, češ, da „naš poštar ne more dobiti pravega prostora za pošto in c. kr. poštne direkcija noče poslopja preskrbeti“.

Po mnenju člankarja v „Jednakopravnosti“ je bila velika hiba, da je bil poštarjem imenovan

mož, „kateri ne more niti pedi zemlje svoje imenovati“. Ne potezamo se nikakor za osebo poštarja — ki je liberalcem, mimogrede omenjamo, trn, ker ne hodi za njimi čez drn in strn — vendar so se nam zdele nekam čudne te besede. Koliko pedi zemlje pa naš župan in izdajatelj „Jednakopravnosti“ lahko imenuje svoje? Ako se ga dobra mamica ne bo spomnila, menda tudi ne bo nikdar meril svojega sveta. Sicer je pa nekaj posebnega na naši poštni progji med Idrijo in Logatcem. V Godoviču ima poštarica za pošto najeto stanovanje v tuji hiši, naklada in razklada se vse ob glavni cesti — kakor v Idriji: da v Hotedršici ni prav nič drugače, lahko izve izdajatelj „Jednakopravnosti“ „za gradom“ pri znani gospej, ki je ob enem poštarica v Hotedršici, seveda ne v svoji hiši, ampak ima najeto stanovanje za poštni urad. Prav tako se razklada in naklada na poštni voz na veliki državni cesti v Gor. Logatcu, le v Dolenjem Logatcu je vse bolj v zatišju, zoper dež in sneg pa menda tudi tu ni zavarovano.

Iz tega vsakdo vidi, da „Jednakopravnosti“ ni bilo mnogo za nerednosti same, ampak v prvi vrsti za to, da obrca poštarja, ker pri volitvah ni šel z izdajalcem „Jednakopravnosti“. Zato tudi nasvetuje, naj poštna direkcija „od poštarja kategorično zahteva, da si preskrbi razmeram primerne prostore. In če poštar tega ne more, naj se odda pošta komu drugemu, kateri se zaveže skrbeti, da spravi pošto pod streho“. Člankar si pač stvar tako misli, kakor dela župan dostikrat z reveži, katere kratko odslavlja ter pošilja k drugim.

Namesto vseh teh napadov, naj bi „Jednakopravnost“ raje povedala, kje je kak primeren prostor. Iz članka je videti, kakor bi se nihče ne brigal za poštni urad. In vendar ve lističev izdajatelj kot župan, da se že leta in leta dela na to, da se pripravijo primerni uradni prostori. Našli so kraj, kjer bi se dalo lepo poštno poslopje napraviti, popolnoma zase, z dostojnim, ločenim dovozom, kjer bi se dalo tudi dvorišče pokriti vsaj toliko, da bi nikdar ne deževalo in ne snežilo na zavoje. Napravljali so celo že načrte — tu pricaplja naprednjak ter vpije po vseh liberalnih trobilih: Glejte vlado, glejte erar, kako se dá voditi za nos od klerikalcev, za take barake ničvredne, za take klerikalne razvaline hoče zamenjati svoje gradove! — Če ni dobiti primernih prostorov, je pri tem poštar popolnoma nedolžen — krivi so liberalni kričači, kateri znajo edino le podirati, kaj zidati pa so popolnoma nesposobni, ker jih vodi le strankarska strast.

Sedaj vpijejo po takem poštarju, kateri bi sam poiskal primerno poslopje. In vendar, ne enkrat, Bog zna, kolikrat so liberalci že pred tremi leti javno in zasebno povdarjali, da ga sedaj ni poslopja v Idriji, katero bi bilo primerno za poštni urad. Sedaj bevskajo nad poštarjem, zakaj pa ni sedaj že v Bogu počivajoče stavbinsko društvo postavilo primerne poslopja? Koliko so pred tremi leti liberalci o tem govorili! Najbolj čudno se nam pa zdi, da ravno „Jednakopravnost“ daje sedaj tako čudne nasvete, tista „Jednakopravnost“, katere izdajatelj je mestni župan Drag. Lapajne. Mestno županstvo je že pred leti pod Drag. Lapajnetom izjavilo, da v mestu ni najti primerne prostora za poštni urad, izjavilo ob enem tudi, da namerava mestna občina postaviti novo poslopje, kjer se bode poskrbelo za primerne prostore, kjer se lahko nastani poštni urad. — Pretekla so tedaj leta, mestna občina je tudi zidala pod Dragotinom Lapajnetom, toda mesto proti ognju varnih poštnih prostorov so dobili od občine liberalci kavarno, katera je zidana tudi z našim denarjem, dasi nimamo od nje prav nič. Mestna občina je pod Drag. Lapajnetom zidala naprej — pa zopet niso zrasli prepotrebni prostori za poštni urad, ampak liberalno plesišče in čitalnica, dasi bi od poštnega urada imela občina dobiček, v tem ko od liberalne čitalnice ne bo dobivala občina niti pol toliko, kakor bi denar, ki se je vzdal v ta nepotrebni „narodni“ dom, nesel v hranilnici.

Ako je torej res, kar zatrjuje liberalni člankar, da c. kr. poštna direkcija resno name-

rava prestaviti pošto v Sp. Idrijo, bi bilo to obžalovanja vredno — a v teh razmerah, ko se obljube tako izpolnjujejo, prav nič čudno.

Domače novice.

Ljudska posojilnica razpošilja ravnokar svoje letno poročilo za upravno leto 1902. Kdor bi si želel imeti to poročilo, dobi je, dokler bo kaj poročil v zalogi, brezplačno v pisarni „Ljudske posojilnice“ v Ljubljani. Zadržnikova ima „Ljudska posojilnica“ 1467. Skupni promet je znašal 32,596.882.65 kron, kar pač priča o plodovitem delovanju tega zavoda, katerega s ponosom prištevamo najboljšim denarnim zavodom slovenskim. „Ljudska posojilnica“ obrestuje vsem tudi nečlanom vloge po 4 1/2 %/o. Kakor se je v preteklem letu število prijateljev „Ljudske posojilnice“ pomnožilo, tako upamo, da ta zavod, ki s svojim točnim poslovanjem zasluži popolno zaupanje, tudi v prihodnje dobi vedno večjo zaslombo mej ljudstvom. Svoji k svojim!

Za slovensko vseučilišče so imeli v četrtek na Dunaju shod združeni slovenski visokošolci. Brzobjavno je shod pozdravila „Slov. kršč. soc. zveza“ iz Ljubljane.

Na Igu je priredilo „Katoliško politično društvo“ preteklo nedeljo shod, na katerem je od velike množice navdušeno odobran govoril drž. in dež. poslanec g. dr. Ivan Šusteršič.

Naši poslanci pri delu. Državni poslanec dr. Ignacij Žitnik je v nagodbenem odseku imel izvrsten govor o izseljevanju ter je predlagal: „Visoka vlada se pozivlja: 1. Da čim prej predloži načrt zakona, ki more varujoč načelo prostega izseljevanja uravnati in nadzorovati izseljevanje ter varovati izseljence v pravnem in gospodarskem oziru. — 2. Naj stori potrebne korake, da skupno ministerstvo za vnanje posle pomnoži efektivne konzulate in da konzularna oblastva popolnoma izvršujejo svoje naloge na polju trgovine in industrije, ob enem pa obračajo največjo skrb in pazljivost na osebno varstvo in koristi izseljencev v tujih deželah, da poročajo o delavskih razmerah in posredujejo za delo. — 3. Da potrebno ukrene, da se izseljevanje vrši preko Trsta, in da ondi ustvari vse potrebne naprave za izseljence.“

Franc Podbojev testament. Iz Ribnice se nam poroča: Veliko skrbi napravlja v zadnjem času našim liberalcem testament rajnega Franceta Podboj, ki je umrl pred Veliko nočjo. Zapustil je precejšnjo premoženje; — „Narod“ ve poročati, da bo cenjeno nad 40.000 gld. — Ne vemo sicer, jeli zapustil res toliko premoženja ali ne, vemo pa, da je bil začetek njegovega gospodarstva precej skromen in da si je pridobil imetja le s pridnostjo in podjetnostjo. Ko je rajni delal oporoko, spomnil se je tudi tukajšnjih cerkva in jim volil nekaj deležev. To pa ribniške liberalce tako v oči bode, da že več tednov ne morejo v miru počivati in napadajo v „Narodu“ radi tega č. g. Jan. Podboja, brata pokojnikovega, ki je bil navzoč pri oporoki. Ne bomo zagovarjali in branili pred napadi v „Narodu“ č. g. župnika, ker bo to storil sam, če se mu bo zdelo vredno, vendar se nam zdi čudno, da puste v miru druga dva brata, ki sta bila prič pri oporoki. Seveda po duhovniku se sme udrihati, če je pa to vseč in ljubo tudi bratu g. A. ne vemo, vemo pa, da pusti „Slov. Narod“ ležati na mizi v gostilni. Morda sta bila tudi ta dva dopisa v „Narodu“ o bratovem testamentu rudeče ali višnjevo podčrtana! „Narodovega“ dopisnika v oči bode, da je rajni Franc Podboj zapustil za uboge v trgu 100 gld. z željo, naj se izroči denar gospodu dekanu. Torej zopet nikdar „napolnjena bisaga“, po mnenju dopisnikovem! Seveda bi on rad, da bi se ta denar izročil liberalcem, da bi podprli ž njim liberalne kričače in pijance in ob enem še nekatere druge. Kako so pač liberalci vneti za ljudstvo, kako jim poka srce, ko vidijo in gledajo bedo ubovega ljudstva, kako radi bi mu delili podpor, a sedaj pa gre in se spozabi rajni Fr. Podboj, da zapusti denar za reveže v roke g. dekana! Kar je še huje, zapustil je tudi cerkvam domače župnije. Torej ni zopet nič za liberalce — marveč gre tudi to v nikdar „napolnjene bisage“,

kot meni dopisnik „Slov. Naroda“. A ravno iz teh besedij je razvidna vsa liberalna sleparija, glede nikdar napolnjene bisage, in liberalna zagriženost dopisnikova, ki bi moral pač vedeti, kam gre in zakaj se porablja denar, ki se zapusti cerkvam in komu pride v korist, saj ima večkrat opraviti s testamenti. Kaže nam pa to tudi duševno omejenost dopisnika, ki se ne more povspeti do samostojnega naziranja, marveč je navezan v svojih dopisih na liberalne fraze, ki jih bere v svojem glasilu. Ne govorite o nerodnosti in zabitosti kmečkega ljudstva, teh dveh lastnosti dobite v svoji bližini več kot dovolj.

Blamirani vodja liberalcev. Z Dunaja se poroča o dr. Tavčarjevi interpelaciji zoper „Gospodarsko zvezo“: Za podpis interpelacije treba je v državnem zboru 15 glasov. Drugače se interpelacija niti ne sprejme. Tavčarjeva interpelacija je imela ravno 15 podpisov. A zgodovina teh podpisov je velezanimiva. Mej podpisanimi so bili tudi češki radikalni poslanci dr. Baxa, Klofač in Fresl. Dr. Baxa in Klofač sta še le pozneje zvedela, da sta njuna podpisa na interpelaciji, in izjavljata, da je nista nikdar podpisala in da je tudi ne bi podpisala pod nobenim pogojem. Poslanec Fresl pa je izjavil, da je mogoče, da jo je podpisal, toda le ne vedo č za vsebino. Vsi trije so se opravičili pri dr. Sustešiču in obžalovali zlorabo svojih imen.

Razstavo ženskih ročnih del otvorijo 20. junija v veliki dvorani „Mestnega Doma“ v Ljubljani.

Lokalna železnica Škofja Loka-Zelezniki. Tehnične priprave za zgradbo te lokalne železnice se v kratkem prične. Ta dela se bodo vršila pod vodstvom nadinženirja Samuela Negryja in inženirjev Ladislava Pappa ter Emanuela Gellérta.

Kruto postopanje z delavci. Na gradnji nove železnice blizu Opčin dela okoli 300 delavcev. Za petek jim je bilo ukazano, začeti z delom ob 5. uri zjutraj ter delati do 7. zvečer; za kosilo se jim dovoli 1 uro, za zajuterk pol ure. Delavci so se temu uprli ter niso šli delat. Zahtevajo, naj se dela od 6. do 6. ure s počitkom 1 1/2 ure in pa s povišanjem plačila 10 nč. na dan za osebo. Delavci dobivajo le 1.20 gld. na dan. Podjetništvo je takoj dalo zapreti kuhinjo za delavce ter jim ni hotelo izplačati niti zasluženega denarja. Posredoval je vladni komisar in upati je, da podjetništvo odneha ter se stvar lepim potom poravna.

Nadvojvoda Josip Ferdinand pripeljal se je v ponedeljek zjutraj z brzovlakom inkognito v Ljubljano in je izstopil v hotelu „pri Slonu“. Tukaj je ostal le en dan potem pa se je odpeljal na 14 dnevni dopust in se šele 26. t. m. stalno nastani v Ljubljani. Na kolodvoru je pričakoval nadvojvodo major pl. Fladung.

Bralno društvo v Vodmatu pri Ljubljani priredi prihodnji mesec dne 14. junija veliko vrtno veselico pri g. Poljšaku na Martinovi cesti z jako zanimivim vspeodom. Pri veselici sodeluje društveni mešani pevski in tamburaški zbor bralnega društva.

Poveljnikom 27. pešpolka je imenovan namesto umirovljenega polkovnika Zimburg pl. Reinerza polkovnik Štefan V učetič. Radovedni smo, ali bodo poslanci nemške ljudske stranke tudi proti temu imenovanju protestirali. Graškemu „nemškemu“ polku Hrvat poveljnik!

Slovensko katol. akad. društvo „Zarja“ v Gradcu si je izbralo pri I. rednem obnem zboru sledeči odbor: Predsednik: fil. Franc Kolenc, podpredsednik: tehn. R. Podkrajšek, tajnik: fil. Jos. Malnar, blagajnik: fil. Anton Detela, gospodar: fil. Anton Rabuza.

Poročil se je gosp. Alojzij Lindtner z gđ. Gabrijelo Eržen.

Aretirani jetniški paznik. Zaprli so provizoričnega jetniškega paznika F. Smoleja. Dolže ga hudodelstva tatvine, katero je baje izvršil še kot orožniški postajevodja s tem, da je ukradel hranilno knjižico, glaseče se na 800 K kuharici na orožniški postaji v Škofji Loki. Tatvino je že priznal.

Slovenjigradeec v ognju. Nedeljsko slovensko politično zborovanje v Slovenjgradcu se ni moglo vršiti, kajti po 2. uri popoldne je

v mestu Slovenjgradec izbruhnil ogenj, ki je upepelil 45 hiš z 80 objekti. Zgorel je tudi cerkveni stolp. V mestu je bila vsled ognja silna panika. Pogorelo je torej ena tretjina hiš.

Nevarno obolel je tukajšnji notar gospod dr. Rupert Bežek.

Zbesnel je neki učitelj iz Kranja ali okolice, ki je v zadnji številki „Gorenjca“ priobčil dopis: „Blagoslovljen vohun“. Na različne laži, ki so nakopičene v tem članku niti ne maramo odgovarjati, prepričani, da bo z dopisnikom g. dekan sam obračunal, ako se mu bo sploh vredno zdelo s takimi ljudmi se mazati. Po naših mislih naj se le „Gorenjec“ zahvali dekanovi mirnosti, če ga ne toži. Skrajno nesramno se nam pa zdi, da si upa kaj pisati o dostojnosti človeče, ki ima za duhovnika le izraz „far“, „žegnani falot“ itd. Ako res dopis prihaja iz učiteljskih krogov, kakor trdi „Gorenjec“, potem ne moremo drugače, kakor pomilovati učiteljstvo v Kranju in okolici, da pusti take surovosti pisati v svojem imenu. Ob enem se čudimo, da „Gorenjec“, kateri je v zadnjem času skoraj v vsaki številki napadal g. dekana radi tega, ker je povabil učence obrtne šole na papeževo slavnost in ki je ob tej priliki klical vse mogoče oblasti na pomoč okr. š. svet, ko vendar dopisnik sam priznava, da je „Slovenski List“ govoril resnico. Na vaše zahtevanje, naj objavimo ime dotične šole, vam odgovarjamo, da tega za sedaj ne storimo, ker nismo taki denuncijanti, kakor vi. Sicer pa se nam zdi to vprašanje jako hinavsko, ker vemo, da „učiteljski krogi“, iz katerih članek prihaja, vedo ravno tako dobro, kakor mi, ime dotične šole. Če pa na vsak način hočete, da tudi svet o tem izve, lahko vam z imenom poslužimo vsaki čas.

Na delo za „Družbo sv. Cirila in Metoda!“ Vedno večji je pritisk naših narodnih nasprotnikov, da bi iznarodili slovensko deco, zato je tembolj dolžnost vseh Slovencev in Slovenek podpirati proti tujemu navalu odpor „Družbe sv. Cirila in Metoda“. Gmotni dohodek družbe bo tem večji, čim več ljudi bo kupovalo in zahtevalo blago oziroma izdelke družbine. Zato naj vsak Slovenec rabi, če imamo družbino blago, namesto drugega le to. Pri trgovcih pa se naj zahteva, da prodajajo izdelke družbine; drugo blago naj se odkloni. Da se bode vedelo, kje naročevati, evo naslov blagih založnikov z njih blagom: v žigalice Ivan Perdan, veletržec v Ljubljani, milo Vaso Petričič, veletržec v Ljubljani, platno A. Skaberne, trgovec v Ljubljani, sladna (ječmenova) kava in frankovska kava Ivan Jebačin, trgovec v Ljubljani, svinčniki Ivan Bonač v Ljubljani, stekleni cilindri za svetilnice Fr. Kollmann, trgovec v Ljubljani, brinjevec Ivan Belé, posestnik v Kostanjevici, voščilo (biks) tvrdka J. Drufovka, Gorica, svalčični (cigaretni) ovitki J. Stocka, trgovec, Trst. Pri tej priliki se tudi opozarja na razglednice, ki se v raznih krajih prodajajo družbi v korist. Slovenci in Slovenke, posebno vrli mladeniči in vrla narodna dekleta, ne zabite družbe sv. Cirila in Metoda nikoli! Potegujte se za njeno korist vsikdar in povsod! Kakor čujemo, bo družba sv. Cirila in Metoda ima letos od vžigalic okolu 4000 kron dohodka. Gg. brata Perdan izdata tudi na korist družbe sv. Cirila in Metoda tudi papirne vrečice. Ko izidejo, naj se v trgovinah zahteva raba teh papirnih vrečic.

Okolu sveta.

Dogodki na Hrvatskem. Na Hrvatskem strašno hudo vre in se je bati revolucije. V petek se je razposlalo po vsi Hrvatski na tisoče iztisov oklica na hrvaški narod, v katerem se pozivlja hrvaški narod v obran svojih narodnih pravic. Ta oklic se v uvodu glasi tako-le: „Narode! U borbu treba da stupi ciela zemlja, svako selo i svi gradovi po svim stranama. Time će se sila zagrebačkoga silnika raztepeti, a borba naša uspješnije moči voditi. Ako će narod po vani mirovati, sila će banova konačno ugušiti i potlačiti zagrebačko pučanstvo. Ono pak, što radi Hedervari ne tiče se samo Zagreba, već ciele Hrvatske, cieli dakle narod mora stupiti u borbu, da spasi svoj život, svoja prava, svoju

časť i slobodu. Hoćemo naša prava! Hoćemo vršenje zakona! Hoćemo naše novce! Hoćemo naše slobode! Dolje sa mađjarskom prevlasti! Dolje sa prostom varalicom na banskoj stolici! Dolje sa prostim lopovom i krvopijom! Dolje sa silom i bezakonjem! Dolje sa nepoštenima, sa izdajicama, sa silnicima! Dolje sa banom Khuenom Hedervarijem! On je kujin-ban, a ne narodni ban. Hoćemo narodnu vladu, narodne ljude! Živio narod, živila sloboda, živila Hrvatska! Hrvatska Hrvatom!“ V tem oklicu se pozivljajo med drugim Hrvatje, da v času od 9. do 10. maja odpravijo s silo vse mađjarske napise na železnicah, ki vodijo skozi Hrvatsko. Ker leti sum na bivšega poslanca dr. Potočnjaka, da je on ta oklic sestavil ter ga razposlal, so ga v soboto aretirali. Kakor rečeno, na Hrvaškem strašno vre. Protimađjarske demonstracije se pojavljajo po celi zemlji na vseh koncih in krajih. Dočim ima policija na Ogerskem od višjih oblasti naročilo, da postopa proti mađjarskim demonstrantom, ki demonstrirajo proti vojaškemu zakonskemu načrtu in proti cesarski pesmi jako obzirno, imajo orožniki in vojaštvo na Hrvatskem ukaz, da postopajo nasproti Hrvatom, ki demonstrirajo proti sovražnikom hrvaškega naroda in njegovih svetih pravic, z vso oostrostjo. Nastane le vprašanje, koliko časa bo ta dvojna mera donášala koristi onim, ki jo tako radi rabijo nasproti Slovanom. Ali ni morebiti že jako blizo čas, ko se bo tako postopanje hudo maščevalo nad sovražniki slovanstva. Dosedaj je bilo hrvatsko Primorje mirno, ali v sobote je začelo vreti tudi tu. V soboto zvečer so se dogodile na Sušaku pri Reki velike protimađjarske demonstracije in bilo je tudi več oseb aretiranih. V nedeljo pa so postale demonstracije na Sušaku jako resne. Okolu 10. ure zbralo se je na Trsatu več tisoč ljudi s zastavami ter so se skupno podali na Sušak. Med klici: živila Hrvatska, doli z Mađjari, doli z banom, napotila se je množica naravnost k zaporom in je zahtevala, da se izpuste oni, katere so aretirali in zapri v soboto. Pritekli so na lice mesta orožniki in so hoteli razgnati množico, a ni se jim posrečilo. Šele ko sta prišli na Sušak z Reke dve stotnji vojaštva, posrečilo se je razgnati množico. Vojaki so zastražili most čez Rečino in niso pustili nobenega na Reko. V nedeljo je odšel v Križevac en batalijon pešpolka št. 27. iz Ljubljane. Ostala dva batalijona tega pešpolka pa sta vedno pripravljena na odhod.

Dogodki na Balkanu. Srbi, stanujoči na Dunaju, so bili obveščeni, da je dobil te dni bolgarski knez Ferdinand, ki se zdaj zdravi na Rivieri, pismo, s katerim se ga pozivlje, naj se koj povrne v Bolgarijo ter naj odstopi na korist svojega sina Borisa, za katerega naj bi do njegove polnoletnosti vladalo regentstvo. Pismo so mu doposlali baje macedonski ustaški odbori, ki pravijo, da je knez izgubil popolnoma zaupanje pri bolgarskem ljudstvu. Da, celo s smrtjo se žuga knezu. Koj po solunskih atentatih je Turčija poslala Bolgariji neko noto, sestavljeno v takih izrazih, da se ni Bolgariji zdelo niti vredno odgovarjati Turčiji na tako pisavo. V noti očita namreč Turčija Bolgariji na prav grd način, da je ona kriva atentatov, češ, da dobivajo ustaši vse potrebno streljivo za napravo bomb iz Sofije, in sicer v nekakem sporazumljenju z bolgarsko vlado. Ves politični svet je smatral to noto za nekak ultimatum, in kakor v Petrogradu, tako tudi na Dunaju so se v resnici bali, da napove Turčija Bolgariji vojsko. Vsled tega sta se pa tudi Rusija in Avstrija požurili, da bi Turčijo nekoliko potolažili, svareč jo pred vojsko, ki bi znala postati jako nevarna za Turčijo. In kakor poročajo listi, se je baje res posrečilo Rusiji in Avstriji to sitno zadevo med Turčijo in Bolgarijo nekoliko poravnati, kar se je zgodilo s tem, da je Turčija na prigovarjanje Rusije umaknila svojo noto. Še komaj zdaj se je izvedelo, da so ustaši še predpreteklo soboto pognali z dinamitom v zrak mošejo v Köprüllü, kjer je molilo 200 muzelmanov, ki so našli vsi smrt pod ruševinami. Ta atentat je izvršil neki Popoff, pri katerem se je našel listek s sledečim napisom: „Sem Macedonec, eden izmed onih vitezov smrti, ki so se zaobljubili, da se usmrte koj ko izvrše kak atentat“. Bolgarija se je obrnila zadnje dni s posebno noto do Rusije, Avstrije in Francoske.

V ti noti odklanja vsako odgovornost za to, kar se sedaj godi v Macedoniji. Vse grozovitosti, ki se izvajajo sedaj v Macedoniji, zakrivila je le krvoločnost turških vojakov. V Monastiru se gode strašne reči. Mori in požiga se tam na vseh koncih in krajih. Bojev se udeležujejo celo ženske. Bolgarsko časopisje hoče po vsi sili vojsko s Turčijo. Bolgarski listi pišejo namreč, da v imenu svobode, za katero se bijejo Macedonci, Bolgari ne smejo pustiti nemaščevane grobove macedonskih borilcev za svobodo. Ako je evropska diplomacija tako lena in hladnokrvna v očigled vsem grozovitostim, katere počenjajo krvoločni Turki, pa Bolgari ne smejo ostati taki, če ima tudi v potokih teči bolgarska kri.

Nižjeavstrijski katoliški shod, se je vršil pretekli teden na Dunaju. Shod je pozdravila tudi slovenska katoliško narodna stranka po svojem voditelju dr. Šusteršiču. Danes prinašamo govor, katerega je na tem shodu govoril vodja avstrijskega kršč. social. delavstva gospod Leopold Kunschak.

Rešitev narodnega vprašanja v Avstriji. Z rešitvijo narodnega vprašanja pečal se je znani borivec proti alkoholu Edvard Frandtsen. Rešiti je hotel to vprašanje 83-letni abstinent na tak način, da se bodo pač temu načrtu uprli tudi avstrijski abstinenti raznih narodnostij. Zagovarjal je misel, naj se iz vseh v Avstriji običajnih jezikov sestavi volapük in ta mešanica naj bi se pri vseh uradih obligatoriško uvedla. Frandtsen je odločil 2000 kron v namen, da bi se vsako leto priredilo v ta namen predavanje, po katerem bodo vdeleženci pogoščeni. Za vsakoletno pojedno rešilcev narodnostnega vprašanja po Frandtsenovem načrtu. Prvo tako predavanje v zvezi s pojedino vršilo se je 11. t. m. Po mnenji abstinenta vsih abstinentov bode toraj narodnostno vprašanje v Avstriji rešeno v 10 letih. Živila ideja tega abstinenta.

Stavka železničarjev v Avstraliji. Strojvodje so, ko je napočila napovedana ura, ob kateri se je imela pričeti stavka, pustili stroje stati, kjer so se ravno nahajali. Vlada obeta onim železničarjem, ki bi stavko prenehali, podvojeno plačo. Vzdržati je mogoče železniški upravi le omejen promet popotnikov. Tovorni promet je ustavljen popolnoma. Živila in promet so se vsled stavke znatno podražila. Stavkati so železničarji pričeli ob polnoči.

Pogumne šivilje. Na Francoskem ni zamrla še dvorljivost napram lepemu spolu, kakor tudi ni še upadel pogum ženskam. To dokazuje sledeči besnični trag in komični dogodek. Več mladih brezposelnih ljudij so ulomili; pri ulomu jih je pa preseničila kuharica, ki je jela takoj klicati na pomoč. Več mladih šivilj je ravno zajutrkovalo in so hitro letele gledat, kje da gori. Ko so zagledale mlade hudodelce, so jih hitro obkrožile. Hudodelci so bili tako presenečeni, da niti poskušali niso svojim lepim „policajem“ uiti, ki so jih toliko časa stražile, da ni prišla prava policija in hudodelce aretirala. Med aretovacijo je nek hudodelec fotograf šiviljam še naredil kompliment: „Pred vsem smo bili očarani po vaši lepoti, da nismo poskusili bežati.“ Pa ta poklon ni hudodelcem ničesar koristil.

Tifus radi lakote. Na Ogerskem v komitatu Marmaros in Szatmar vlada huda lakota med ondotnim revnim kmetskim prebivalstvom. Značilno za ondotne razmere je izjava nekega grško-katoliškega župnika, ki je nekemu časnikarju o bedi med ondotnimi prebivalci sledeče pripovedoval: Naši ubogi Vlahi se postijo v letu 200 dni, ob katerih dneh ne vžijejo nikakoršne hrane. Sedaj, ko reveži nimajo nobene hrane več, so me prosili, naj bi odredil še več postov, ker veliko lažje vzdrže post, če je ta cerkveno ukazano. — Nek ondotni zdravnik se je o ondotnih življenjskih razmerah sledeče izjavil: Vlah ob ponedeljkih ne je ničesar, ker je ponedeljek zapovedan post, ob torkih je nekoliko kruha iz koruzne moke in čebulo, ob sredah in četrkih je mali post, ob petkih in sobotah ne je ljudstvo nič.

Izpoved umirajočega. Pred tremi leti se je povrnil z dela neki delavec iz Pisana, male vasice ob jezeru Lago Maggiore. Delal je namreč v tujini. Neki večer je pil v neki gostilni in je pri ti priliki potegnil iz žepa denarnico, v kateri se je nahajalo vse polno bančnih

papirjev. Mnogo njih, ki so bili poleg, pa ni opazilo, da so bili to papirji bančne tvrdke Amida Banfija. Pripisujoč tem papirjem veliko vrednost, je nekdo delavca, gredočega iz krčme, na neki stezi počakal in ga ubil. Zastonj so iskale oblasti morilca. Te dni pa se je nekdo na smrtni postelji izpovedal, da je on z dvema drugima delavca ubil. Seveda je dotičnik spovednika pooblastil, da naznani to, kar mu je povedal pri izpovedi, sodišču. Enega izmed tovarišev, ki je mesar, so že zaprli, drugi pa dela v tujini.

Upliv elektrike na poljedelske pridelke. Ogerski učenjak Bertolan Sztereny je priobčil te dni v nekem ogerskem znanstvenem listu zanimiv članek, v katerem opozarja svoje rojake na uspeh proučevanj prof. Lemstrom iz Kelsinfora, o uplivu elektrike na poljedelske pridelke. Z uporabo električnega toka se je doseglo, da je potrebovala jagoda za dozorev polovico manj časa nego ga potrebuje po navadi. Česna, čebule in redkvic pridelalo se je od 35 do 60% več kakor po navadi tam, kjer se je uporabljala elektrika. Pridelak krompirja in repe se je pa s pomočjo električnega toka pomnožil od 60 do 75%. Električni tok pa ne upliva enakomerno na vse rastline. Nekatero ostanejo neobčutljive, drugim električni tok celo škoduje. Pšenice na priliko se je pridelalo s porabo električnega toka od 25 do 30% več ko po navadi. Na vsak način so take študije zanimive in ni nikakor izključeno, da ne bi s časoma elektrika nadomestovala vsaj nekoliko delavskih moči, katerih vedno bolj nedostaje.

Smodnišnica pognana v zrak. Iz Varšave se poroča, da je bila te dni pognana v zrak velikanska ruska smodnišnica v Harkovu. V ti smodnišnici se je izdeloval smodnik za ruske topove. Škoda se ceni na 3 milijone rubljev.

Cesarica Karlota pri koncu življenja. Iz Bruselja se poroča, da so šteti dnevi nesrečne cesarice Karlote, vdove pokojnega meksikanskega cesarja Maksimilijana. Njena smrt se pričakuje od dne do dne.

Nesreča na morju. Kakor poroča newyorški časopis „Evening Wordl“ sta se v jako gosti megli zadela dva ameriška parobroda „Hamilton“ in „Saginaw“. Utopilo se je 20 do 30 oseb.

Socijalni demokratje koledarjevi presnovalec. Rusini, Rusi, Rumunci in drugi pravoslavni narodi že dolgo premišlujejo, kako bi odpravili julijanski koledar in uvedli boljši gregorijanski koledar. Kar študirajo svetne in cerkvene oblasti zaman, to hočejo socijalni demokratje narediti čez noč. Socijalno demokratsko glasilo v Krakovem zmagoslavno poroča, da je obhajala rusinska socijalna demokracija 1. majnik v Hnilici ob rusko-avstrijski meji pod asistenco ruskih in avstrijskih policijskih organov. Na shodu so katoliški in pravoslavni socijalni demokratje sklenili, da bode socijalna demokracija praznovala 1. majnik po gregorijanskem koledarju. Nehote so toraj socijalni demokratje na tem shodu slavili papeža Gregorja.

Moderni roman. 22 letni kadet Karol Ulrich dezertiral je lani in pobegnil v Švico, kjer je nastopil kot ljudski pevec. V Winterturu seznanil se je z direktorico neke damske kapele Karolino M. in je ž njo odpotoval v London, kjer se je ž njo poročil, kljub temu, da je bil avstrijski državljani, mladoleten in katolik, ona pa židinja in Ogerka. Toda ta romantični zakon je bil le kratek. Čez 14 dni je Ulrich ušel svoji ženi. Kot igralec in pevec prepotoval je Ameriko, Angleško, Nizozemsko in je prišel konečno v Belgijo, kjer je odprl lastno malo gostilno. Žena njegova je zaman čakala nanj in ker ga ni bilo nazaj, je po ženski odvetnici dr. Ani Mackenroth pri deželni sodnji na Dunaju vložila tožbo, v kateri navaja, da je bil zakon sklenjen nepostavno. Ulrich je zvedel, da je žena vložila tožbo proti veljavnosti zakona, in ker ni imel sreče z gostilno, podal se je nazaj na Dunaj in se sam vojaški sodnji predstavil kot dezertar. K obravnavi o neveljavnosti sklenjenega zakona pred dunajskim civilnim deželnim sodiščem je prišel v obleki vojaškega kaznjence v spremstvu vojaškega ječarja. Sodišče je sklenilo, da je bil v Londonu sklenjeni zakon neveljaven, ker Avstrijanec ne sme tudi v inozemstvu skleniti za-

kona veljavno, ki bi v Avstriji ne bil po obstoječih postavah neveljaven.

Gumb ga je izdal. V Kristijaniji je policija prijela nekega Angleža, ki je v Kopenhagenu pri nekem juvelirju nakupil za več nego 1000 kron dragocenostij, a te plačal s ponarejeno denarno nakaznico. Juvelir je policiji Angleža natančno opisal in posrečilo se je policiji hitro najti hotel, v katerem je Anglež stanoval. Toda v hotelu je policija izvedela, da je ptujec že odpotoval v Kristijanijo. Policija v Kopenhagenu je policijo v Kristijaniji brzojavnim potom obvestila, ki je sleparja prijela v Grand hotelu. Pričetkom je slepar tajil, tudi pri preiskavi niso mogli najti ukradenih stvari. Toda policiji je bilo znano, da je ptujec kupil mali zlati gumb za v srajco in pri natančni preiskavi se je našel gumb v srajci, v gumbu je bilo vgravirano tudi ime ogoljufane tvrdke. Ptujec se je nato vdal. Napovedal je, da je Cezario iz Malte, toda dvomijo, da bi bil povedal pravo svoje ime. Nastopil je skoro že v vseh svetovnih mestih pod najrazličnejšimi imeni in je povsod izvršil velike goljufije. Angleška policija je mnenja, da je prijeti veleslepar šef mednarodne tatinske družbe, ki se peča s tatvino dragih kamenov.

Salomonski svet. V nekem mestu ste po noči v isti železniški kupe vstopili dve gospe. Ena hotela je takoj odpreti okno, češ, drugače jo zadene kap. Druga je pa pričela kričati, da se bode takoj tako prehladila, da umrje, če se okno odpre. Obedve pozvali ste sprevodnika, naj sporu odločuje. Toda sprevodnik „gospej“ ni mogel spraviti in pomiriti. Obupno se je ozrl po sopotnikih. Nato mu svetuje nek popotnik: „Odprite najprvo okno, in ko bo okno odprto, bo umrla ena prepirljivka. Takoj nato pa okno zopet zaprite, da bo vsled kapu umrla druga prepirljivka; na ta način bode ti obe mrtvi in mi bomo imeli mir.“ Ta modri nasvet je na živce obeh popotnic tako vplival, da sti se mirno stisnili vsaka v svoj kotiček in sladko zadremali. Popotniki so se pa temu salomonskemu nasvetu sladko smejali.

GLASNIK.

Delavske drobtine.

Francoska socijalna demokracija zaščitnica velikih kapitalistov.

Bivši trgovski minister na Francoskem Millerand liberalno - kapitalistiškega kabineta Waldeck-Rouseau ostal je toraj še nadalje „sodrug“ v vrstah francoske socijalne demokracije. Našli so se sicer na socijalistiškem kongresu v Bordeaux še pošteni socijalni demokratje, ki so predlagali, naj se „buržea“ Millerand zaradi svojih protisocijalistiških nazorov izključi iz stranke, toda na kongresu bil je predlog odklonjen in Millerand je ostal „sodrug“ v stranki.

Kdor pozna razvoj socijalne politike na Francoskem, našel bode, da je socijalistiški razvoj bil in je še nad vse žalosten. Ko so l. 1848 delavci za čas revolucije v juliju krvaveli na barikadah in je bila nova republikanska državna oblika okrepljena po delavskih žrtvah, ustanoviti so hoteli na Francoskem v zbojšanje bede četrtega stanu narodne delavnice. Našel se je takrat nek Thomas, ki je preprečil ta načrt in spravljal v skrajno nezaupanje problem kospertivnega dela. Leta 1848. imelo je svojega lumpa Thomasa in sedanja francoska vlada ima svojega lumpa Milleranda. Voditelji socijalne demokracije ne čutijo bede francoskih delavcev; ne brigajo se za mogoče poskuse rudarjev, da bi se zamogli preživeti tako, kakor se spodobi ljudem. Za take malenkosti, kakor je zbojšanje delavskega stanja, francoski rudeči gospodje voditelji sodrugov nimajo časa. Imajo bolj plemenito in bolj plačano delo; voditi morajo delavce, proletariat, v boj proti samostanom in farjem: et bas la calotte! Proč s kutami je danes bojni klic socijalne demokracije na Francoskem. A bas le kapitalisme, proč s kapitalizmom dandanes ni več bojni klic socijalnih demokratov na Fran-

coskem. Kako bi bil? Saj v službi kapitalizma vodijo francoski socijalistiški voditelji delavce v boj proti menihom in redovnicam, ki so žrtvovali svoje moči in življenje v blagor za uboge in reveže. Zasluga je to Millerandova. Posrečilo se mu je, kar se bi zdelo na prvi pogled nemogoče. Združil je ogenj in vodo: borzne kapitaliste s proletariatom. Figarsko boječi liberalni kapitalist je potreboval za nevarno delo prepodenja menihov in nun pogumne ljudi in posredovanjem socijalistiških voditeljev je dobil v ta namen delavstvo.

Tisoče in tisoče kmetov in tudi delavcev zavzelo se je na najenergični način za svoje dobrotnike in proti tem ljudskim masam nesel je svojo kožo na prodaj socijalno demokratiški proletariat in tako pomagal izvršiti namene liberalnih velekapitalistov in lože.

Millerand je bil mešetar in Judež, ki je te janičarske trume spravljal v službo vlade. Bil je minister in ostal je minister, ko je vlada milijone krvavih davčnih grošev zapravljala za pojedine, veselice in v volivne namene. Opozorimo le na gostijo 1200 francoskih mairov (županov) v Parizu. Ostal je minister, kljub temu, da je vojaštvo za časa stavke v Monceau le v mes streljalo na delavstvo, da ostal je minister kljub temu, da se vlada in ž njo tudi on ni čisto nič zanimala za proletariat in prav nič zboljšala delavsko stanje. Vse to so pošteni elementi med francosko socijalno demokracijo očitali Millerandu. Toda vodilni krogi izjavili so se solidarnim z Millerandom. Kaj čuda, da z Millerandom simpatizirajo tudi voditelji avstrijske socijalne demokracije. Sicer avstrijski sodrugi niso še nikdar bili ministri, pač pa že mnogokrat ministerski in še večkrat borznih judov lakaji. Lakajski frak je sploh pri avstrijskih socijalnih demokratih zelo priljubljen in ne vleče lik rudeči niti v zgodovini avstrijske socijalne demokracije. Ob času ranjcega Oberavinderja so dobili tisoče in tisoče goldinarjev od bankirja Simona Deutscha od Arona Schauffa in od izdajatelja Nove proste preše Mihaela Etienne za ustanovitev avstrijskega judodemokratiškega glasila. Tudi sedanji voditelj avstrijske socijalne demokracije dr. Adler je svoj čas v boju zoper kneza Liechtensteina dobil znatne svote od judovskih liberalnih mogotcev. No in v Nemčiji judovski denarni borzni mogotci darujejo tisoče socijalno demokratskemu volivnemu skladu.

Iz ljubezni do proletariata brezdvobeno judje ne darujejo socijalno demokratiški stranki tisoče in tisoče. Bolj med Judi kakor drugod velja načelo: do ut des; dam če daš in za tisoče, ki jih žrtvujejo, zahtevajo proti uslug. Naj bi že jedenkrat ubogi delavci, ki upajo na medene obljube socijalno demokratiških voditeljev spregledali sleparje, ki jih vodijo in slepe z nadami in upi na prihodnjo državo, da tako zaslepljeni ne skrbe in ne delajo na to, si sedanje stanje izboljšati.

Guesdisti in allemanisti na Francoskem so že zdavnaj siti Millerandovih sleparij. Toda žal, tisoči in tisoči in tisoči delavcev na Francoskem še slepo sledi pristašu Millerandovemu, zagovorniku judovskega izdajalca Dreyfusa, socijalistiškemu poslancu Jauresu. Francoski kapitalizem in liberalizem, proti katerimi so delavci že vodili že večkrat boj tudi na ulici, je danes trdneji in mogočnejši, kakor je bil kedaj. Je sicer zelo pomehkužen, ta mastni starec, toda posrečilo se mu je dobiti trdno zaslonbo in zaščito v rudeči internacionali, v vrstah proletariata, onega proletariata, ki je svoj čas za rešitev iz kapitalistiškega jarma v bojih prelival svojo srčno kri, ki je pa danes zapeljan in potrpežljiv in skoro da z ljubeznijo prenaša nadalje kapitalistiško izkoriščanje. Naj bi ustali iz grobov oni delavci, katerih ostanki trohne pod nekdanjimi delavskimi barikadami v Parizu in naj bi videli sedanje ljubavne razmere med francoskimi socijalisti in kapitalistiškimi izkoriščevalci. Zadel bi iz grl teh borivcev za emancipacijo četrtega stanu gromoviti klic: Proč z Millerandovim socijalizmom!

Listnica uredništva. Dopismiku iz Stare Loke: Prosimo, naznažite nam natančni svoj naslov. Glede one stvari uredite takoj vse potrebno. Dopis priobčimo prihodnjic. Oglasite se večkrat!

Špecerijsko in železno blago, barve i. t. d.

6 12-9 prodaja po ceni

Frane Omersa v Kranju.

Sloveči profesorji
medicine in zdravniki
priporočajo

tinkuro za želodec

lekarnarja

Gabrijela Piccoli-ja

v Ljubljani,

prov. zalagatelja Nj. svet. papeža

kot sredstvo, ki krepi želodec,
vzbuja tek, pospešuje prebavljanje
in odprtje telesa, posebno za one,
ki trpe na zastaranem zaprtju.

Tinkuro za želodec razpošilja lekarnar PICCOLI v
Ljubljani v škatljicah z 12 steklenicami za K 2-52, s 24 ste-
klenicami za K 4-80, s 36 steklenicami za K 7-—, s 70 ste-
klenicami za K 13-—. Poštni zavoj po 5 dkg. 40 II. 10-10.

**Spominjajte se
ljudskega sklada!**

Dne 7. junija
na
Šmarno goro!

„Slovenski List“ prodaja se v Ljubljani
v Brus-Štefetu prodajalnici Pred škofijo. V
Kranju se prodaja v prodajalnici gosp. Floriana.
Posamezna številka stane 14 vinarjev.

Pristno čebelno-voščene sveče

4 47-15 prodaja

Janko Šink, svečar v Kranju

kg po 5 K, poštne prosto.

Zobozdravnik
Med. Dr. E. Bretl
v Ljubljani

13 3-1

se je za stalno preselil v „Filipov dvorec“
na ogel špitalskih ulic, zraven Frančiškanskega
mostu, uhed za vodo.

Računski sklep

»LJUDSKE POSOJILNICE«

reg. zadruga z neom. zavezo

Ljubljana, Kongresni trg št. 2, za sedmo upravno leto 1902.

Denarni promet:

Sprejemki	K	16,273.953-41
Izdatki		16,322.929-24
	K	32,596.882-65

Račun zgube in dobička.

Debet	Kron		vin.		Kredit	Kron		vin.	
Račun obresti hranilnih vlog: izplačanih	17.748	24			Račun posojilnih obresti			219.280	06
kapitalizovanih	283.642	38	301.390	62	obresti tekočih posojil			88.736	83
tekočih obresti B: izplačanih	2.497	14			tekočih obresti A			107.431	35
kapitalizovanih	80.631	27	83.128	41	meničnih obresti			18.109	62
inventarja: 10% odpisa				589	efektnih obresti			2.088	93
davkov in pristojbin				5.247	zamudnih obresti			2.927	14
upravnih stroškov				30.231	upravnega prispevka			7.339	96
bilance: čisti dobiček				27.240	pristopnine			201	—
					nepremičnin			1.624	99
					efektov, kurzna razlika			89	23
			447.829	11				447.829	11

Račun bilance z dne 31. decembra 1902.

Debet	Kron		vin.		Kredit	Kron		vin.	
Račun posojila: na vknjižbo	3,944.121	81			Račun glavnih deležev			5.200	—
na poroštvo in zastavo	875.363	09	4,819.484	90	opravičnih deležev			5.868	—
tekočih posojil			1,723.353	37	hranilnih vlog: stanje	K 7,135.450-66			
tekoči A: naložen denar	763.597	51			kapitalizovanih	283.642-38	7,419.093	04	
posojila	1,635.708	99	2,399.306	50	tekoči A		13.273	03	
menic			319.889	33	tekoči B: stanje	K 1,988.354-18			
efektov			101.371	60	kapitalizovane obresti	80.631-27	2,068.985	45	9,501.351
nepremičnin			211.950	16	pro diversi				47.631
inventarja			5.309	57	posojilnih obresti: predplačane obresti od				
posojilnih obresti: zaostale obresti od po-					posojil na vknjižbo		13,339	69	
sojil na vknjižbo	64.669	63			predplačane obresti od posojil proti po-				
zaostale obresti od posojil proti poroštvo					roštvu in zastavo		1.871	95	15.211
in zastavo	9.319	28	73.988	91	obresti tekočih posojil				1.917
obresti tekočih posojil			1.590	76	meničnih obresti				2.471
efektnih obresti			488	10	rezervnega zaklada				7.595
blagajne			20.562	19	razpoložnega zaklada				30.931
					posebne rezerve za zgube				31.875
					zgube in dobička				27.240
			9,677.295	39					9,677.295